

Єврорегіони – стратегічний напрямок розвитку

В роботі обґрунтовується необхідність розробки стратегії розвитку єврорегіонів.

The necessity of elaboration of strategy of development of the European regions is in-process grounded.

Ключові слова: прикордонна територія, єврорегіони, транскордонне співробітництво, стратегія, матриця BCG.

Вступ. В останні роки транскордонному співробітництву України із сусідніми державами приділяється велика увага, що підтверджується, як на державному рівні так і регіональному. Вивченню питань транскордонної діяльності присвятили свої дослідження низка вітчизняних та зарубіжних вчених, а саме: З. Горжеляк, П. Еберхардт, Р. Федан, Т. Коморніцкі, Т. Лієвські, З. Макела, М. Ростішевські, А. Стасяк, З. Зьоло Будкін В., Долішній М., Мікула Н., Беленький П., та інші. У своїх працях вони розглядали проблематику правового забезпечення транскордонної діяльності, організаційно-економічний механізм транскордонного співробітництва в межах Єврорегіонів, вплив прикордонної співпраці на інноваційну та інвестиційну діяльність, тощо. Проте недостатньо вивченими залишились питання стратегічного розвитку Єврорегіонів. Наразі спробуємо проаналізувати діяльність Єврорегіонів та запропонувати метод їх стратегічного розвитку.

Постановка завдання. Україна обрала європейський вектор розвитку, і намагається наслідувати європейський досвід розвитку транскордонного співробітництва, і звернула свою увагу на такий феномен, як Єврорегіони. Перш за все визначимо, що таке транскордонні зв'язки – це зв'язки, які виникають у сфері політики, економіки, охорони навколишнього середовища, культури, освіти демографічного регулювання в рамках визначеного простору території, - яка охоплює два чи більше регіони прикордонних держав і поєднує їх за визначеними географічними та соціально-економічними ознаками. Єврорегіони, як форма прикордонного співробітництва, сприяють не тільки посиленню й поглибленню добросусідських відносин між державами, але й

своєрідним інструментом для інтеграції України в європейське співтовариство, в рамках транскордонних зв'язків та співробітництва. Н. А. Мікула визначає, що «єврорегіони – це одна з організаційних форм транскордонних відносин, де у межах своєї компетенції та за згодою центральних державних органів – на базі спеціальних розширених повноважень на міжнародне співробітництво – місцеві органи влади прикордонних областей мають можливість розробляти спеціальні комплексні програми економічної, культурної та гуманітарної взаємодії, реалізувати конкретні транскордонні економічні проекти, вирішувати проблеми зайнятості, інфраструктури, екології». [1, ст. 14]

Хоча українська участь у єврорегіонах поки що дуже низька, все ж перспективи залучення українських регіонів у європейські процеси не можна відкидати. Багато вже написано і сказано, про те що зі вступом до ЄС наших сусідів по кордону мало б з'явитися пом'якшення негативних наслідків для України. Після розширення, мали б більш «стрімко» розвиватися Єврорегіони, але на превеликий жаль цього не сталося. Спробуємо сконцентрувати свою увагу на ролі і місці стратегії розвитку Єврорегіонів у формуванні і утвердженні співробітництва, що має незаперечне стратегічне значення для України, а особливо для прикордонних територій.

Результати. Відомо, що діяльність Єврорегіонів, повинна підпорядковуватись державній стратегії регіонального розвитку, яка є узгодженою з пріоритетами європейської інтеграції України. Важливим чинником успішної діяльності Єврорегіону, повинні виступати культурно-духовна близькість населення та спільна історична спадщина мешканців територій різних держав, що входять до єврорегіонального об'єднання.

Стратегічно важливим напрям удосконалення роботи Єврорегіонів, до складу яких входять українські території, має бути диверсифікація діяльності за окремими територіями та проектами, а також слід приділити увагу транскордонним кластерам в межах функціонування Єврорегіонів. Можемо сказати, що даний підхід є можливим тільки за наступних умов:

- виділення в межах кожного регіону територіальних стратегічних проектів та стратегічних планів, орієнтованих на вирішення певних напрямів подолання транскордонних проблем;
- розвиток малих Єврорегіонів на основі децентралізації та реструктуризації, існуючих;
- змінити організаційно-управлінську структуру діючих Єврорегіонів,

виділення в їхніх межах виконавчих органів та відповідальних за ті чи інші сфери діяльності (туризм, освіта, наука, підприємництво, культура, соціальне партнерство тощо);

➤ запровадити механізм передачі головування в Раді Єврорегіону почергово представникам кожної територіальної громади із тих, що входять до складу Єврорегіону, за тим же принципом, що діє в ЄС;

➤ надання Єврорегіонам спеціального статусу території з особливим режимом перетину кордону, що дасть змогу зробити спрощений режим отримання віз та перетину кордону для всіх учасників офіційних делегацій у межах заходів, які будуть проводитися під «егідою» Єврорегіонів [2, ст. 24].

З огляду на вище сказане, запропонуємо використати розроблену матрицю Бостонської консалтингової групи (BCG) моделі стратегічного планування для діяльності єврорегіонів, яка буде враховувати специфіку Єврорегіонів які функціонують на території України, і покликані забезпечувати тісну інтеграцію в єдиний ринок ЄС, інтеграцію в транспортну, енергетичну, та телекомунікаційну мережу, а також забезпечувати нові інструменти, зокрема участь у європейських програмах і діях, нові джерела фінансування, тощо.

Матриця BCG є значним внеском до інструментарію стратегічного планування, оскільки здатна пов'язувати ринкові чинники діяльності, зокрема і діяльність в рамках Єврорегіонів з фінансовими аспектами функціонування, як в коротко - так і в довгостроковій перспективі. Широке застосування цієї моделі пояснюється можливістю формулювання типових фінансових заходів щодо окремих напрямків діяльності з використанням окремих видів діяльності та «продуктів» не тільки в рамках Єврорегіону, які можуть використовуватися на територіях, які не входять до складу Єврорегіону. Застосування матриці BCG допоможе усвідомити, що пріоритети в розподілі ресурсів Єврорегіону можуть і мають змінюватися, і частково допоможуть зрозуміти причини цих змін.

В матриці виділені чотири типи для Єврорегіону: „важка дитина”, „зірка”, „дійна корова” та „собака”.

- "Зірка" посідає лідируюче положення Єврорегіону що розвивається.

- "Дійна корова" посідає лідируюче положення у відносно зрілій проектній діяльності Єврорегіону.

- "Важка дитина" незначно впливає на регіон, що входить до складу Єврорегіону.

- "Собака" - це підрозділ з обмеженим обсягом проектної діяльності Єврорегіону, і скорочується.

Розглянемо етапи побудови матриці стратегічного управління для Єврорегіонів:

1 Будуємо початкове поле матриці у вигляді квадрату (рис.1).

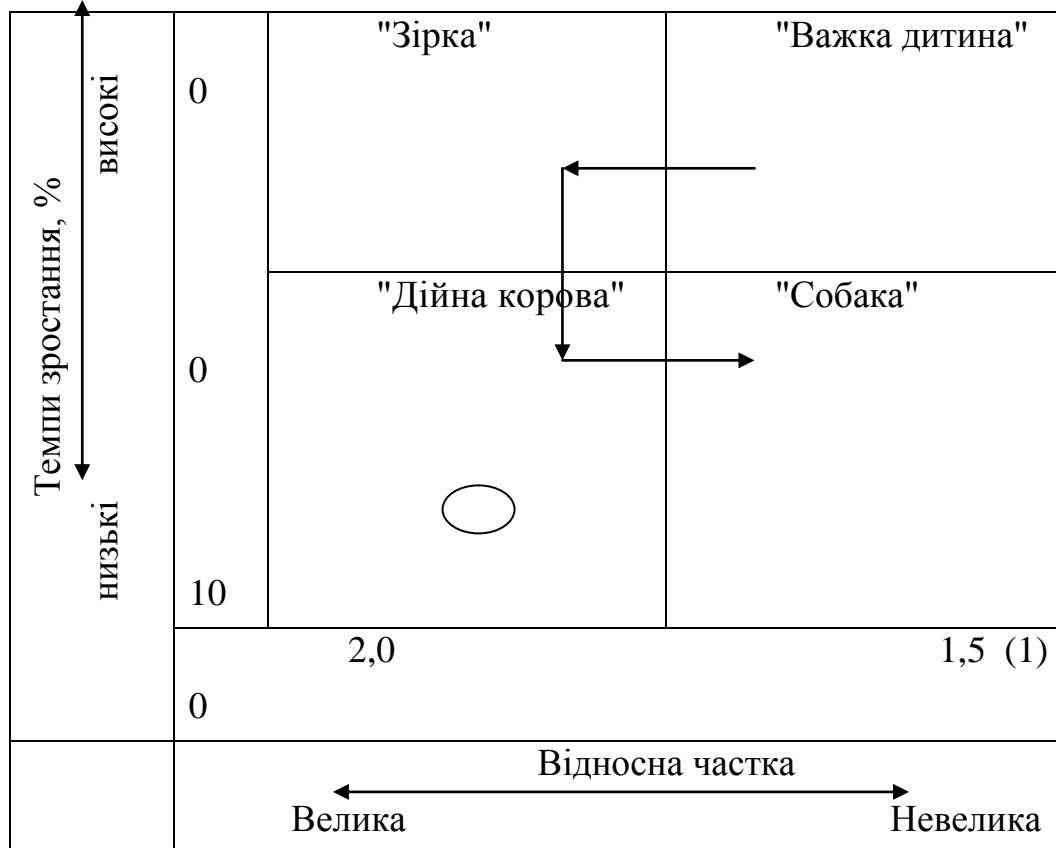

Рис. 1 Матриця BCG

2 На основі стратегічного аналізу визначаємо діапазон зміни розміру діяльності Єврорегіону.

Отже, якщо прогнозом розвитку встановити, що максимальне зростання проектної діяльності Єврорегіону становить 30%, а максимальне зменшення - 10%, то діапазон зміни розміру проектної діяльності перебуває в межах від -10 до 30%. Цей діапазон відкладаємо на вертикальній лінії матриці.

3 На горизонтальній лінії матриці відкладаємо діапазон зміни відносної ринкової частки проектної діяльності Єврорегіону (в напрямку від найбільшого до найменшого).

Горизонтальна лінія розподілу для матриці проходить через середнє значення для Єврорегіону, і в цілому значення зміни росту його діяльності. У нашому прикладі за діапазону від -10 до 30% середнє значення дорівнює 10% $((-10+30)/2 = 10)$.

Горизонтальна лінія розподілу для матриці проходить через середнє значення для Єврорегіону, і в цілому значення зміни росту його діяльності. У нашому прикладі за діапазону від -10 до 30% середнє значення дорівнює 10% $((-10+30)/2 = 10)$.

Вертикальна лінія розподілу поля матриці проходить через значення відносної ринкової частки, яке дорівнює одиниці. Присвоюючи коефіцієнти вагомості для кожного Єврорегіону приймається за одиницю (1,00), і коефіцієнти вагомості кожного показника визначаються, виходячи з його питомої ваги, тобто на основі здійснюваного даним показником впливу. [4 ст. 90, 5 ст. 282].

Висновки. Сприяти створенню та розвитку мережі співробітництва по обидва боки кордону і в рамках Єврорегіону, сприяти місцевому економічному розвитку через розвиток ділового клімату, та інше. В цілому діяльність Єврорегіонів є стратегічним інструментом і потужним поштовхом для економічного піднесення прикордонних територій.

Дане питання є надзвичайно важливими для розвитку прикордонних територій, але, водночас, надзвичайно складним і потребує подальшого опрацювання.

Література

1. Мікула Н. Єврорегіони: досвід та перспективи. – Львів: ІРД НАН України, 2003. – 222 с.
2. Транскордонне співробітництво – стратегічний ресурс розвитку прикордонних територій України / За заг. ред. к.е.н. В. Борщевського. – Львів: Інститут міжнародних економічних досліджень – Регіональний філіал Національного інституту стратегічних досліджень в м. Львові, 2008. - 180 с.
3. Мікула Н. Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво: Монографія. – Львів: ІРД НАН України, 2004. – 395 с.
4. Куденко Н. В. Стратегічний маркетинг: Навч. посібник.- К.: КНЕУ, 1998. - 152с.
5. Шершньова З. Є. Стратегічне управління: Підручник. - 2-ге вид., перероб. і доп. - К.: КНЕУ, 2004. - 699 с.
6. Транскордонне співробітництво / І. Боднарчук, І. Грицяк, А. Даруліс та ін. За заг. ред. Б. Лессера та І. Ропутенка. –К.: Вид-во «К.І.С.», 2003.–320 с.